

Journal of Sustainable Architecture and Environment

Vol 1, No 3, Autumn 2023
<https://sanad.iau.ir/journal/jsae>
ISSN (Online): 2981-0892

Research Paper

Evaluation of the Effective Indicators of Social Interactions in the Cultural Spaces of Marginal Areas from the Point of View of Experts

Mohsen kameli*Assistant Professor, Department of Architecture, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran

Mohammad Radmehr: Master of Architecture, Islamic Azad University, Saveh branch, Saveh, Iran.

Received: 2023/09/25 PP 81-94 Accepted: 2023/11/26

Abstract

Social interactions as the essence and foundation of society through the process of establishing communication and trust in society prevent alienation and the growing growth of social deviations and social interactions are achieved by establishing communication among people. Considering the importance of this issue, the need to consider the requirements and patterns to promote social interactions in the cultural environments of marginalized areas becomes important. The method and type of research in this research, according to the topic and nature of the research, is a correlational type of research. The method of collecting information in this research was done through field and library studies. In this study, descriptive and inferential statistics were used for data analysis methods. At the level of descriptive statistics, the central and dispersion indices and drawing histogram with normal distribution curve were used, and at the level of inferential statistics, regression, Pearson correlation, Friedman's ranking test and Bartlett's test were used in factor analysis. The purpose of this research is to investigate the factors affecting the increase of social interactions in the cultural environments of marginalized areas.; Explanation of the functional-semantic factors affecting the increase of social interactions in the cultural environments of the marginal areas, as well as the recognition of the environmental-aesthetic factors affecting the increase of social interactions in the cultural environments of the marginal areas. The findings of the research show that "functional-semantic" and "environmental-aesthetic" factors increase social interactions in the cultural environments of marginalized areas; has a positive effect and this effect is statistically significant.

Keywords: Cultural Environment, Interactions, Social Interactions, Marginalization.

Citation: kameli, M., Radmehr, M.(2023). Evaluation of the Effective Indicators of Social Interactions in the Cultural Spaces of Marginal Areas from the Point of View of Experts. *Journal of Sustainable Architecture and Environment*, Vol 1, No 3, Shiraz, PP 81-94.

* **Corresponding author:** Mohsen kameli, **Email:** : Kameli@iau.ac.ir, **Tel:** +989125524484

Extended Abstract

Introduction

Social interactions as the essence and foundation of society through the process of establishing communication and trust in society prevent alienation and the growing growth of social deviations and social interactions are achieved by establishing communication among people. Considering the importance of this issue, the need to consider the requirements and patterns to promote social interactions in the cultural environments of marginalized areas becomes important.

Methodology

The method and type of research in this research, according to the topic and nature of the research, is a correlational type of research. The method of collecting information in this research was done through field and library studies. In this study, descriptive and inferential statistics were used for data analysis methods. At the level of descriptive statistics, the central and dispersion indices and drawing histogram with normal distribution curve were used, and at the level of inferential statistics, regression, Pearson correlation, Friedman's ranking test and Bartlett's test were used in factor analysis.

Results and discussion

In response to the first hypothesis - by considering factors such as dynamism, vitality, flexibility, collective activity, sense of belonging, it will promote the functional-meaning factor on the increase of social interactions in the cultural environments of marginalized areas. To investigate the mentioned hypothesis Pearson's correlation coefficient was used. So that the average of the overall scale of social interactions (22.95), the average of the functional factor (21.25) and the average of the semantic factor (14.25); is obtained. Also, based on the test (Pearson's correlation) for the general scale of "social interactions" and the "functional-semantic" factor. Based on the results obtained; There has been a positive correlation between the general scale of "social interactions" and the "functional-semantic" factor of 0.422 for the functional factor and 0.832 for the semantic factor. Therefore, the "functional-semantic" factor on the increase of social interactions in the cultural environments of marginalized areas; has a positive effect and this effect is statistically significant. On the other hand, the test (Pearson correlation) for the functional factor has a significant level (0.297), and for the semantic factor (0.010), it has been reported.

In response to the second hypothesis - by considering factors such as access, legibility, attractiveness, unity, spatial quality increases the environmental-aesthetic factor on the increase of social interactions in the cultural environments of marginalized areas. Pearson's correlation coefficient was used to check the mentioned hypothesis. So that the average of the overall scale of social interactions (22.95) and the average of the environmental factor (28.88) and the average of the aesthetic factor (20.25); Is obtained. Also, based on the test (Pearson correlation) for the general scale of "social interactions" and "environmental-aesthetic" factor. Based on the results obtained; There has been a positive correlation between the general scale of social interactions and the environmental factor at the rate of 0.971 for the environmental factor and at the rate of 0.644 for the aesthetic factor. Therefore, the "cognitive-aesthetic environment" factor increases social interactions in the cultural environments of marginalized areas; has a positive effect and this effect is statistically significant. On the other hand, the test (Pearson's correlation) has been reported to have a significant level of 0.001 for the environmental factor and 0.045 for the aesthetic factor. In response to the third hypothesis - functional-semantic and environmental-aesthetic cognitive factors to increase social interactions in the cultural environments of marginalized areas have a rank and position. Therefore, to investigate the said hypothesis, based on the results obtained from the ranking test Friedman is the "environmental" factor in the first place; "functional" factor in the second rank; "aesthetic" factor in the third place; the "semantic" factor is in the fourth place.

Conclusion

The purpose of this research is to investigate the factors affecting the increase of social interactions in the cultural environments of marginalized areas.; Explanation of the functional-semantic factors

affecting the increase of social interactions in the cultural environments of the marginal areas, as well as the recognition of the environmental-aesthetic factors affecting the increase of social interactions in the cultural environments of the marginal areas. The findings of the research show that "functional-semantic" and "environmental-aesthetic" factors increase social interactions in the cultural environments of marginalized areas; has a positive effect and this effect is statistically significant.

فصلنامه معماری و محیط‌ساز

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۲
<https://sanad.iau.ir/journal/jsae>
شماره چاپ الکترونیکی: ۲۹۸۱-۰۸۹۲

مقاله پژوهشی

ارزیابی شاخصه‌های موثر بر تعاملات اجتماعی در فضاهای فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین از دیدگاه متخصصان

محسن کاملی: استادیار گروه معماری، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

محمد رادمهر: دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه.

دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۰۳-۱۴۰۲/۰۷/۰۳ صص ۸۱-۹۴ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۵

چکیده

تعاملات اجتماعی به عنوان جوهر و بنیان جامعه از طریق فرآیند ایجاد ارتباط و اعتماد در جامعه مانع از خود بیگانگی و رشد فرآیندهای انحرافات اجتماعی گردیده و از طریق ایجاد ارتباط در میان افراد، تعاملات اجتماعی حاصل می‌شود. با توجه به اهمیت این موضوع، ضرورت در نظر گرفتن الزامات و الگو‌هایی جهت ارتقا تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین حائز اهمیت می‌شود. روش و نوع تحقیق در این پژوهش با توجه به موضوع و ماهیت تحقیق، تحقیقی است از نوع همبستگی. روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق از طریق مطالعات می‌دانی و کتابخانه‌ای صورت گرفته است. در این مطالعه، برای روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در سطح آمار توصیفی از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و رسم نمودار هیستوگرام با منحنی توزیع نرمال استفاده شده و در سطح آمار استنباطی از رگرسیون، همبستگی پیرسون، آزمون رتبه‌بندی فریدمن و آزمون بارتلت در تحلیل عاملی استفاده شده است. هدف در این تحقیق بررسی عوامل مؤثر بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین می‌باشد؛ تبیین عوامل عملکردی-معنایی مؤثر بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین، و همچنین شناخت عوامل محیطی-زیبایی شناختی مؤثر بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که عوامل «عملکردی-معنایی» و «محیطی-زیبایی شناختی» بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین؛ تأثیر مثبتی داشته و این تأثیر به لحاظ آماری، معنادار است.

واژه‌های کلیدی: محیط فرهنگی، تعاملات، تعاملات اجتماعی، حاشیه‌نشین.

استناد: کاملی، محسن؛ رادمهر، محمد. (۱۴۰۲). ارزیابی شاخصه‌های موثر بر تعاملات اجتماعی در فضاهای فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین از دیدگاه متخصصان، فصلنامه معماری و محیط‌ساز، سال ۱، شماره ۳، شیراز، صص ۸۱-۹۴.

مقدمه

امروزه سکونتگاه‌های غیر رسمی در اکثر شهرهای کشورهای در حال توسعه، یکی از معضل‌های بزرگ و اساسی به شمار می‌آید. اسکان غیر رسمی در ایران، پدیده‌ای روبه رشد است و در حقیقت، نوعی شیوه خاص زندگی محسوب می‌شود که چهره اکثر شهرهای ایران دارای نمادها و نشانه‌هایی از این پدیده‌اند (مشکینی، صالحی، ربیعی فر ۱۳۹۴). حاشیه نشینی از ویژگی‌های جدائی ناپذیر رشد شهری ایران است که در سالیان اخیر به دلیل افزایش مطالبات اجتماعی در این مناطق و با توجه به تجربه چند دهه گذشته بیشتر مورد توجه محققان و کارشناسان واقع شده است (moitra, 1991). در وضعیت کنونی، براساس برآورد دبیرخانه ستاد ملی توانمندسازی و ساماندهی غیر رسمی (۱۳۸۸)، از کل جمعیت کشور، حدود ۵ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر در نواحی حاشیه نشین ساکن هستند. (مبارکی، اکبری ۱۳۹۹). امروزه با رشد شهرنشینی و تحول الگوها، کیفیت حضور افراد در عرصه‌های عمومی و فضاهای فرهنگی و تعاملات اجتماعی با گروه‌های هم سن و سال به دلیل کمبود این فضاها تحت تأثیر قرار گرفته و باعث فقدان فضاهای فرهنگی در محیط شده است و افراد فرصت کمی برای تعاملات اجتماعی با دیگران و تجربه‌ی محیطی فرهنگی را دارند. طراحی و مناسب سازی فضاهای فرهنگی سازگار با نیاز افراد، سهم عمده‌ای در بلوغ، اجتماعی و تکامل شخصیتی افراد خواهد داشت. (Mitchell, 2003). بنابراین عواملی چون فقر فرهنگی، عدم تناسب میزان درآمد با هزینه‌های سرسام آور زندگی (میزان درآمد)، عدم امنیت شغلی، فقدان تخصص، کم سواد، را می‌توان از عوامل دوری افراد ساکن در مناطق حاشیه نشین از مسائل فرهنگی اجتماعی دانست که این امر باعث کاهش تعاملات اجتماعی در این نواحی می‌شود (قاسمی اردهایی و نوبخت ۱۳۹۴). اکثر خانواده‌های حاشیه نشینی شغل رسمی برای تأمین معاش خود ندارند و چون این افراد عموماً فاقد مهارت و تخصص و سرمایه گذاری هستند به مشاغل کاذب مانند دستفروشی و... روی می‌آورند (کریم زاده، خالقی و ولائی ۱۳۹۷). در صورت اهمیت ندادن به مسائل فرهنگی در مناطق حاشیه نشین و عدم افزایش تعاملات اجتماعی افراد ساکن در این مناطق، طبیعی است که با افزایش مناطق حاشیه نشینی، رفتارهای ناهنجاری چون؛ مادی گرایی، کجروی، بی عاطفگی و بروز بزهکارهای اجتماعی می‌شود و از آنجایی که در شهرها افراد شناختی از یکدیگر نداشته و در نتیجه کنترل و نظارت اجتماعی بر عملکرد آنان از میان رفته است موجب شکل گیری ناپه‌ننجاری‌های اجتماعی که در موارد فوق به آنها اشاره شد می‌گردد. به گونه‌ای که طبق آمار انتشار یافته از سوی برخی موسسات شاهد افزایش ۳٫۵ درصدی خشونت در این مناطق بوده‌ایم (بخشوده، پرتوی ۱۳۹۰). انسان موجودی است اجتماعی که جامعه پذیری وی در فضا، مکان و عرصه‌های عمومی و فرهنگی صورت می‌گیرد. انسان علاوه بر نیاز به مسکن، به محیطی دور از تنش‌ها و واکنش‌ها احتیاج دارد که در آن محیط بتواند نقش اجتماعی خود را بر عهده بگیرد (شاهینی ۱۳۹۲). بنابراین جامعه و خانواده به فضایی همچون محیط‌های فرهنگی نیاز دارند که بتواند آنها را از زندگی روزمره خود جدا کرده و آنها را به یک امر اجتماعی و محیط فرهنگی برای افزایش تعاملات اجتماعی هدایت کنند (Assari, Gorji, Shobeiri Nejad, 2018). با توجه به ضرورت شناخت فرهنگ ایرانی به نظر ضروری می‌رسد که با اندیشیدن ترفندهایی بتوان به شناخت هویت در جامعه رسید. با توجه به کمبود امکانات فرهنگی و پاتوق‌های سالم شهری و همچنین کیفیت غیرقابل قبول فضاهای فرهنگی موجود با ایجاد فضاهای اجتماعی _ فرهنگی می‌توان ارتقای تعاملات اجتماعی را ممکن ساخت (Azeri, Sosari, Mozhdahi, 2018). زیرا فرهنگ است که برای جوامع بشری هویت می‌بخشد. هویت ملی یک جامعه زمانی حفظ خواهد شد که افراد آن جامعه به توسعه فرهنگی و جبران عقب ماندگی‌های فرهنگی خود بپردازند. فرهنگ است که میراث گذشته را برای نسل‌های بعدی انتقال می‌دهد. فرهنگ پلی میان گذشته، حال و آینده است. هدف اصلی در این پژوهش شناخت و بررسی عوامل موثر بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه نشین می‌باشد. اهدافی که در این مقاله دنبال می‌شوند؛ تبیین عوامل عملکردی-معنایی موثر بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه نشین، شناخت عوامل محیطی-زیبایی شناختی موثر بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه نشین. با توجه به اهداف ذکر شده فرضیه‌های زیر مطرح می‌گردد که شامل: میان عوامل محیطی-زیبایی شناختی با افزایش تعاملات مجموعه‌های فرهنگی ارتباط مستقیم و معنادار وجود دارد. عوامل عملکردی معنایی در افزایش میزان تعاملات اجتماعی اثرگذار است. عامل محیطی مهمترین عامل در جهت ارتقای تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی می‌باشد.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

در میان پژوهش‌های گوناگون انجام شده در زمینه تعاملات اجتماعی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد هیرو (۲۰۲۰) در مقاله خود تحت عنوان ارزیابی تعاملات اجتماعی در حس مکان به بررسی اینکه مراکز محله با ویژگی‌های منحصر به فرد خود می‌توانند مکان مناسبی را فراهم کنند که ساکنان تعاملات اجتماعی خود را در آن ارتقا دهند پرداخته است و نتایج تحقیق حاکی از آن دارد که تعامل اجتماعی به دلیل تعامل با

¹ hero farkisch

سایر همسایگان در افزایش حس مکان در ساکنین تأثیر دارد. یوسفی پیر بستی و صدیق و پرویزی (۲۰۱۶) در مقاله خود تحت عنوان شناسایی عناصر محیطی- فرهنگی مؤثر بر توسعه تعاملات اجتماعی به بررسی و دستیابی به راهکارهایی برای ایجاد بستری مناسب برای افزایش تعاملات اجتماعی و ارتباطات فرهنگی پرداخته است و نتایج تحقیق نشان می‌دهد که محیط بر ایجاد و ارتقای تعامل بین مردم و شهروندان مؤثر است. آذرمی و آذر و عبداله‌زاده طرف (۱۳۹۸) در مقاله خود تحت عنوان طراحی محیطی در میزان امنیت شهری مناطق حاشیه‌نشین به بررسی و ارزیابی تأثیر برنامه‌ریزی و طراحی شهری در احساس امنیت محلات حاشیه‌نشین شهر تبریز پرداخته است و نتایج تحقیق نشان می‌دهد از نظر میزان احساس امنیت، تفاوت معناداری در مناطق حاشیه‌نشین تبریز در بین محلات طراحی شده و طراحی نشده وجود دارد. کریم‌زاده و خالقی و ولائی (۱۳۹۷) در مقاله خود تحت عنوان آسیب‌شناسی اجتماعی حاشیه‌نشین به بررسی مسائل و آسیب‌های اجتماعی حاشیه‌نشین شهر تبریز با رویکرد توانمندسازی پرداخته است و نتایج نشان داد اکثر خانواده‌های حاشیه‌نشین شغل رسمی برای تأمین معاش خود ندارند و چون این افراد عموماً فاقد مهارت و تخصص و سرمایه‌گذاری هستند، به مشاغل کاذب و بعضاً مجرمانه مثل دستفروشی، کاپن فروشی، تکدیگری، خرید و فروش مواد مخدر و مشروبات الکلی روی می‌آورند. مشکینی، صالحی و ربیعی فر (۱۳۹۲) در مقاله خود تحت عنوان ساماندهی سکونتگاه‌های غیر رسمی به بررسی وضعیت سکونتگاه‌های غیر رسمی در شهر اهر (محلّه حسین آباد) و ارائه راهکارهای مناسب برای توانمندسازی آن پرداخته است و نتایج تحقیق حاکی از آن است که رشد شتابان شهرها طی دهه‌های اخیر و دگرگونی‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن‌ها، موجب مشکل‌های مانند شکل‌گیری سکونتگاه‌های غیر رسمی و به تبع آن، پیشی گرفتن نیازها از امکانات موجود در شهرهای مختلف شده است. گرایش به شهرنشینی و زندگی در شهر، با تفاوت در میزان درآمد و پایگاه اجتماعی و اقتصادی افراد همراه بوده است. این موضوع در اکولوژی اجتماعی شهر با مشخصه‌های کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و... با تمرکز بر مسائل ناشی از فقر همراه شده و سبب ایجاد الگوی ناپایداری شده است که یکی از نموده‌های کالبدی آن، شکل‌گیری سکونتگاه‌های غیر رسمی است.

جدول ۱- جمع بندی محققین (پیشینه تحقیق).

ردیف	محققین	سال	نتایج
۱	هیرو	۲۰۲۰	تعامل اجتماعی به دلیل تعامل با سایر همسایگان در افزایش حس مکان در ساکنین تأثیر دارد.
۲	یوسفی پیر بستی و صدیق و پرویزی	۲۰۱۶	محیط بر ایجاد و ارتقای تعامل بین مردم و شهروندان مؤثر است.
۳	آذرمی و آذر و عبداله زاده طرف	۱۳۹۸	از نظر میزان احساس امنیت، تفاوت معناداری در مناطق حاشیه‌نشین تبریز در بین محلات طراحی شده و طراحی نشده وجود دارد.
۴	کریم زاده و خالقی و ولائی	۱۳۹۷	اکثر خانواده‌های حاشیه‌نشین شغل رسمی برای تأمین معاش خود ندارند و چون این افراد عموماً فاقد مهارت و تخصص و سرمایه‌گذاری هستند، به مشاغل کاذب و بعضاً مجرمانه مثل دستفروشی، کاپن فروشی، تکدیگری، خرید و فروش مواد مخدر و مشروبات الکلی روی می‌آورند.
۵	مشکینی، صالحی و ربیعی فر	۱۳۹۲	گرایش به شهرنشینی و زندگی در شهر، همراه با تفاوت در میزان درآمد و پایگاه اجتماعی و اقتصادی.

مأخذ: نگارندگان

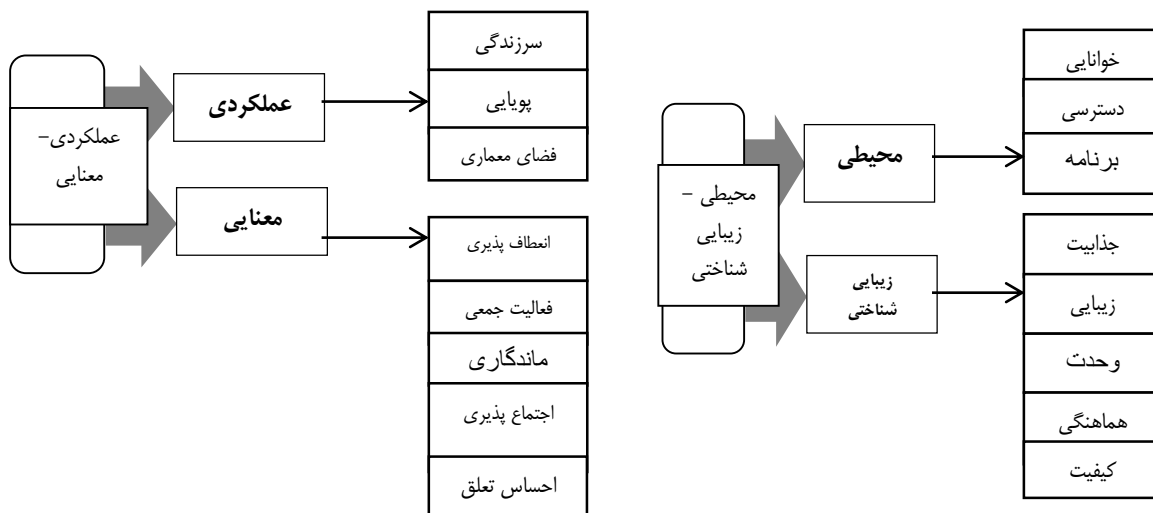
یکی از مهم‌ترین نیازهای انسان ارتباط و تعاملات به ویژه در سطح اجتماعی است. بسیاری از روانشناسان و جامعه‌شناسان همچون آلفرد آدلر، اریک برن، آبراهام مزلو در مورد اهمیت تعاملات و روابط اجتماعی و تأثیر آن بر زندگی فرد و اطرافیانش بحث‌های گسترده‌ای انجام داده‌اند. تعامل اجتماعی به معنای ایجاد رابط بین دونفر یا بیشتر است که منجر به واکنشی میان آنها شود و این واکنش برای هر دو طرف شناخت شده است. بنابراین روابط بدون معنا در زمره این تعریف قرار نمی‌گیرند. البت تعاریف دیگری برای تعاملات اجتماعی وجود دارد به عنوان نمونه تعامل اجتماعی و برقراری ارتباط، می‌تواند یک موضوع فیزیکی، یک نگاه، یک مکالمه و ارتباط بین افراد باشد که خود مستلزم تعریف رویدادها و فعالیت‌های متناسب و در نتیجه نقش‌پذیری مردم در فضا و عضویت آنها در گروه‌ها است (احمدی، ضیایی ۱۳۹۸). تعاملات و روابط اجتماعی هم به عنوان یک نیاز فطری و هم وسیله‌ای برای ارضای نیازهای دیگر نام برده می‌شود. فضاهای عمومی شهر به دلیل امکان دهی به مناسبات اجتماعی و مراودات شهروندی می‌توانند محل و عرصه برخوردها و تعاملاتی باشند که شهروندان در جوار هم قرار

می‌دهند. چنین فضاهایی در صورت تعریف درست و مدیریت فضایی می‌توانند نقشی اساسی در کارآمدی این تعاملات و بروز رفتارهای هماهنگ و همگون شهروندی داشته باشند که بهبود سرمایه اجتماعی سازنده را به همراه خواهد داشت. سرمایه اجتماعی را نتیجه ارتباطات و تعاملات اجتماعی در محیط‌های شهری می‌دانند (صدری و همکاران، ۱۳۹۷).

جایگاه تعاملات اجتماعی

سکونت گاه‌های شهری قبل از مدرنیسم، فضاهای عمومی مانند میدان‌های شهری و بازارها، به عنوان عرصه‌های جهت ارتباطات اجتماعی بوده‌اند و در حقیقت مکان‌هایی متشکل از فعل و انفعالات اجتماعی تعداد زیادی از مردمانی که این تعاملات را امکان‌پذیر می‌ساختند، قلمداد می‌شده‌اند. علاوه بر این، فضاهای باز در ایجاد حس اعتماد و اطمینان به مردم کمک می‌کرده و باعث افزایش حس همبستگی و تعلق در مردم می‌شوند. در حقیقت این فضاها فراتر از مکانی صرفاً برای حضور منالانه هستند، با تفکیک قائل شدن بین فضای عمومی و فضای شهری، تنها آن دسته از فضاها که قابلیت وقوع تعامل و برقراری تعاملات اجتماعی را دارند در درجه‌ای بالاتر و به عنوان فضاهای شهری ارزیابی می‌کند (شهوردی خانی، ۱۳۹۷). گیل معتقد است فعالیت‌های اجتماعی خود به خود به دلیل حضور و تحرکات اجتماعی شهروندان در مکان‌ها حاصل می‌شود؛ همچنین وی تأمین فضا (مقر رفتاری) برای انجام فعالیت‌های روزانه مثل پیاده روی، راه رفتن و نشستن را زمینه مناسب برای بروز فعالیت‌ها و تعاملات اجتماعی می‌داند (Gehl, 1987).

با توجه به دیگرام ۱، عوامل موثر بر ارتقا عامل محیطی - زیبایی شناختی و عملکردی - معنایی، عوامل مختلفی بر نوع و میزان تعاملات اجتماعی افراد تأثیر می‌گذارند که از آن جمله می‌توان به ویژگی‌های فردی، اجتماعی، فرهنگی و ... اشاره نمود که رابطه اجتماعی مردم تحت تأثیر تفاوت‌های فردی و شخصیتی است و پیشینه فرهنگی و انتظارات مردم نیز در آن مؤثر می‌باشد (لنگ، ۱۳۹۱). شش مؤلفه رکود، تجمع، یکپارچگی، سرزندگی، عزم فضایی و انعطاف پذیری از مهمترین موارد فیزیکی موثر بر ارتقاء تعاملات اجتماعی در مجموعه‌های فرهنگی هستند (Bahmanyar, Cheshmehghassabani, 2017).

دیگرام ۱- عوامل موثر بر ارتقا عامل محیطی - زیبایی شناختی و عملکردی - معنایی مأخذ: نگارندگان

چنانچه تاریخ تمدن نشان می‌دهد، موجود واحدی به نام انسان وجود ندارد، بلکه گروه‌های انسانی مختلف در خشکی‌های زمین پراکنده شده و دسته‌های متفاوت گوناگونی بوجود آورده‌اند. به نظر می‌رسد تحلیل‌های جامعه‌شناسی را باید در نقطه تلاقی فرد و جامعه جستجو کرد. انسان به عنوان گودال کوچکی است که از جویبارهای متعدد تغذیه شده و ایفاگر نقش‌های گوناگون است. او آن چه را که در بیرون از وی وجود دارد در خود جای می‌دهد و آن را درونی ساخته و به بخشی از شخصیت فردی خود تبدیل می‌کند. در واقع نحوه رفتارهای متغیر فردی، انسانی را مشخص می‌کند که انسان تجربه‌ی روزمره ماست (حسینی، ۱۳۹۷). از طرفی انسان مهم‌ترین عامل معنادهنده به مکان است و نوعی ارتباط انسان و مکان حاکم است که "رلف" از آن به عنوان روح مکان یاد می‌کند و "شولتز" آن را عاملی می‌داند که حالت روحی را سبب می‌شود (Carmona, 2006). انسان موجودی اجتماعی است و برای رفع نیازهای خویش به دیگران نیاز دارد. وی با هم‌نوعان خود ارتباط

برقرار می‌کند تا بتواند هر چه بهتر زندگی کند به همین دلیل هر فردی عضو گروه و جامعه‌ای است و به خاطر این عضویت هنجارها و ارزش‌هایی را می‌پذیرد و اصولی را رعایت می‌کند (ایمان و همکاران، ۱۳۸۹). در هر جامعه نقش‌هایی برای افراد وجود دارد که هنجارها و ارزش‌های جامعه آن را تعریف کرده است. میزان رعایت و پایبندی افراد نسبت به این نقش‌ها را می‌توان مسئولیت اجتماعی نامید (ایمان و همکاران، ۱۳۸۹). رابطه اجتماعی در فضا و زمان اتفاق می‌افتد. بین شکل‌گیری روابط اجتماعی و بستر اجتماعی که رابطه در آن محقق می‌شود ارتباط شایان توجهی وجود دارد. به عبارت دیگر، هر شکلی از روابط را می‌توان در بستر اجتماعی خاصی جستجو نمود. غافل ماندن از بستر و زمینه‌ای که رابطه در آن شکل می‌گیرد، ممکن است ما را در فهم ماهیت و شکل بندی رابطه به مسیر خطا رهنمون شود. مکان یکی از عناصری است که می‌تواند تا حدودی این بستر و زمینه را به ما معرفی کند. فضاهای عمومی به عنوان مکان‌های حضور و ملاقات، از بیشترین ظرفیت در پاسخگویی به این نیاز اجتماعی انسان در جوامع شهری برخوردارند. در این عرصه‌هاست که امکان اجتماع، برخوردهای رودررو، کنش متقابل، برخورد آراء و اندیشه‌ها و اجتماع، در اختیار انسان‌ها قرار می‌گیرد (عبدی پوربستی، ۱۳۹۶).

اجتماع پذیری و حیات جمعی

حیات جمعی، فرصتی جهت رها شدن از تنش‌های روزمره، گذران اوقات فراغت، تعاملات اجتماعی و گردهمایی افراد و گروه‌های مختلف و بستری برای حضور، آزادی بیان و ابراز آن‌ها در فضا است. حیات جمعی در فضاهای باز عمومی در گرو ترویج تعاملات اجتماعی می‌باشد. جذب افراد و گروه‌های مختلف امنیت اجتماعی و در نتیجه ترغیب به افزایش تحمل گروه‌های مختلف در فضا، جامعه‌پذیری بیشتر و در نتیجه باعث ایجاد فضایی فعال و سرزنده است (ابراهیمیان، ۱۳۹۴). می‌توان گفت که کیفیت ذهنی تعامل اجتماعی برای کیفیت زندگی اجتماعی افراد مهم تراز کمیت آن است. بنابراین، کسب بینش در جنبه‌های ذهنی فعالیت‌های اجتماعی علاوه بر جنبه‌های عینی، مهم است (den Berg, Sharmeen, -Perrée 2017).

عوامل و راهکارهای موثر برای ارتقا تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی

با دانستن این نکته که مردم به فضا معنا می‌بخشند، مهم است که بدانیم چه عواملی بر حضور افراد در فضا موثر هستند. یکی از نیازهای مهم هر انسان نیاز به برقراری رابطه با دیگران است که زمینه ساز حضور انسانها در فضا هست جان لنگ در این ارتباط بیان می‌کند روابط متقابل اجتماعی از آن سو لازم است که احساس تعلق و دوست داشته شدن را در افراد ایجاد می‌کند. بنابراین فضاهایی که این ارتباطات را فراهم می‌سازند فضاهای مطلوبی محسوب می‌شوند. در جدول ۲ و جدول ۳، عوامل و راهکارهای موثر برای ارتقا تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی بیان شده است.

جدول ۲- راهکارها و عوامل موثر بر ارتقا عامل عملکردی-معنایی

عوامل	گویه‌ها	راهکارها و عوامل موثر
عملکردی	سرزندگی- پویایی- فضای معماری	- تنوع در چیدمان - ایجاد فضاهای مکث و توقف - تفاوت در جنس مصالح -الآچیق
معنایی	انعطاف پذیری- فعالیت جمعی- ماندگاری- اجتماع پذیری- احساس تعلق	نشانه‌های هویتی مانند عناصر شاخص -ورودی - حجم (کانسپت) به طوری که سادگی را به همراه داشته باشد و مردم به راحتی بتوانند با آن ارتباط برقرار کنند. -استفاده از مبلمان طراحی شده بر اساس نیاز فضا، استفاده از مبلمان متحرک (برای ایجاد فعالیت‌ها جمعی) -فضاهای جمعی

مأخذ: نگارندگان

جدول ۳- راهکارها و عوامل موثر بر ارتقا عامل و محیطی-زیبایی شناخت

عوامل	زیر مولفه ها	راهکارها و عوامل موثر
محیطی	خوانایی دسترسی برنامه ریزی	-سلسله مراتب (ایجاد خوانایی) -سیرکلاسیون حرکتی در فضا -تعریف مرزهای فضا به صورت فیزیکی یا غیر فیزیکی (خوانایی به وجود می‌آورد).
زیبایی شناختی	جذابیت زیبایی وحدت همه‌پندگی کیفیت فضایی	رنگ‌های روشن -طراحی فضاها برای رده سنی مختلف -ارتباط با محیط و عناصر طبیعی و گیاهان -المان و آب نما - ریتم مطلوب و زیبا سازی منظر مسیر حرکت - نورگیری

مأخذ: نگارندگان

مواد و روش تحقیق

نوع و روش تحقیق در این پژوهش با توجه به موضوع و ماهیت تحقیق، توسعه‌ای و روش آن ترکیبی است. به صورتی که در مرحله نوع از همبستگی استفاده گردیده است. در این تحقیق پژوهشگر برای کشف عقاید، افکار، ادراکات و ترجیحات افراد مورد نظر از پرسشنامه یا مصاحبه استفاده می‌کند. روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق از طریق مطالعات میدانی و کتابخانه‌ای صورت گرفته است. که در این پژوهش ابزار گردآوری اطلاعات برای روش کتابخانه‌ای، اینترنت، مقالات، کتب، پایان نامه‌ها، نقشه خوانی صورت گرفته است. برای جمع‌آوری داده‌ها برای تحلیل آماری در این مطالعه برای روش میدانی، از یک پرسشنامه ۲۲ سوالی که به صورت طیف لیکرت ۹ سطحی نمره گذاری می‌شود، استفاده شده است. روش نمونه‌گیری در پژوهش حاضر به صورت هدف مند می‌باشد. در پژوهش حاضر تعداد ۸ نفر از اساتید معماری با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته شده است. در این مطالعه، برای روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در سطح آمار توصیفی از شاخص‌های مرکزی و پراکنندگی و رسم نمودار هیستوگرام با منحنی توزیع نرمال استفاده شده و در سطح آمار استنباطی از رگرسیون، همبستگی پیرسون، آزمون رتبه بندی فریدمن و آزمون بارتلت در تحلیل عاملی و بواسطه SPSS انجام گردیده است.

بحث و ارائه یافته‌های تحقیق

داده‌های جدول زیر (جدول ۴)، آمار توصیفی مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «عملکردی-معنایی» را نشان می‌دهد. براساس اطلاعات به دست آمده؛ میانگین مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» [۲۲،۹۵] و میانگین عامل «عملکردی» [۲۱،۲۵] و میانگین عامل «معنایی» [۱۴،۲۵]؛ به دست آمده است.

جدول ۴- آمار توصیفی مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «عملکردی-معنایی»

متغیر مورد بررسی	میانگین	انحراف معیار
مقیاس کلی تعاملات اجتماعی	۲۲/۹۵	۲/۵۲۰
عامل «عملکردی»	۲۱/۲۵	۲/۰۵۳
عامل «معنایی»	۱۴/۲۵	۲/۱۸۸

داده‌های جدول زیر (جدول ۵) و (جدول ۶)؛ آزمون هم‌خطی (همبستگی پیرسون) برای مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «عملکردی-معنایی» را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج به دست آمده؛ بین مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «عملکردی» به میزان $0/422$ و عامل «معنایی» به میزان $0/832$ همبستگی مثبت وجود داشته؛ و این رابطه، معنادار است.

جدول ۵- میزان همبستگی، برای مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «عملکردی-معنایی»

میزان همبستگی r	عامل «عملکردی-معنایی»
$r=0.832, P-Value=0.010 < 0/01$	عامل «معنایی»
$r=0.422, P-Value=0.297 > 0/05$	عامل «عملکردی»

مأخذ: نگارندگان

جدول ۶- آزمون هم‌خطی (همبستگی پیرسون) برای مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «عملکردی-معنایی»

متغیرهای مورد بررسی	آماره‌ها	مقادیر "عملکردی"	مقادیر "معنایی"
بعد کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «عملکردی-معنایی»	مقدار همبستگی	$0/422$	$0/832$
	سطح معناداری	$0/297$	$0/010$
	تعداد خبرگان پاسخ‌دهنده	۸	۸

داده‌های جدول زیر (جدول ۷)، آمار توصیفی مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «محیطی-زیبایی شناختی» را نشان می‌دهد. بر اساس اطلاعات به دست آمده؛ میانگین مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» $[22,95]$ و میانگین عامل «محیطی» $[28,88]$ و میانگین عامل «زیبایی شناختی» $[20,25]$ ؛ به دست آمده است.

جدول ۷- آمار توصیفی مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «محیطی-زیبایی شناختی»

متغیر مورد بررسی	میانگین	انحراف معیار	تعداد
مقیاس کلی تعاملات اجتماعی	$22/95$	$2/520$	۸
عامل «محیطی»	$28/88$	$5/463$	۸
عامل «زیبایی شناختی»	$20/25$	$2/493$	۸

داده‌های جدول زیر (جدول ۸) و (جدول ۹)؛ آزمون هم‌خطی (همبستگی پیرسون) برای مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «محیطی-زیبایی شناختی» را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج به دست آمده؛ بین مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «محیطی» به میزان $0/971$ و عامل «زیبایی شناختی» به میزان $0/644$ همبستگی مثبت وجود داشته؛ و این رابطه، معنادار است.

جدول ۸- میزان همبستگی، برای مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «محیطی-زیبایی شناختی»

میزان همبستگی r	عامل «عملکردی-معنایی»
$r=0.971, P-Value=0.001 < 0/01$	عامل «محیطی»
$r=0.644, P-Value=0.045 < 0/05$	عامل «زیبایی شناختی»

جدول ۹- آزمون هم‌خطی (همبستگی پیرسون) برای مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «محیطی-زیبایی شناختی»

متغیرهای مورد بررسی	آماره‌ها	مقادیر "محیطی"	مقادیر "زیبایی شناختی"
بعد کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «محیطی-زیبایی شناختی»	مقدار همبستگی	۰/۹۷۱	۰/۶۴۴
	سطح معناداری	۰/۰۰۱	۰/۰۴۵
	تعداد خبرگان پاسخ‌دهنده	۸	۸

عوامل «عملکردی-معنایی» و «محیطی-زیبایی شناختی» برای افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی، در مناطق حاشیه‌نشین، دارای رتبه و جایگاه می‌باشند.

داده‌های جدول زیر (جدول ۱۰)؛ آمار توصیفی عوامل «عملکردی-معنایی» و «محیطی-زیبایی شناختی» را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰، آمار توصیفی عوامل «عملکردی-معنایی» و «محیطی-زیبایی شناختی»

بیشترین نمره	کمترین نمره	انحراف معیار	میانگین	تعداد	متغیرهای مورد بررسی	
					محیطی	عامل «محیطی-زیبایی شناختی»
۳۵	۲۰	۵/۴۶۳	۲۸/۸۸	۸	محیطی	عامل «محیطی-زیبایی شناختی»
۲۴	۱۷	۲/۴۹۳	۲۰/۲۵	۸	زیبایی شناختی	عامل «محیطی-زیبایی شناختی»
۲۴	۱۸	۲/۰۵۳	۲۱/۲۵	۸	عملکردی	عامل «عملکردی-معنایی»
۱۷	۱۱	۲/۱۸۸	۱۴/۲۵	۸	معنایی	عامل «عملکردی-معنایی»

داده‌های جدول زیر (جدول ۱۱)؛ میانگین رتبه عامل‌های عوامل «عملکردی-معنایی» و «محیطی-زیبایی شناختی»، «آزمون فریدمن» «درجه آزادی» و «سطح معناداری» را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱- میانگین رتبه عامل‌های عوامل «عملکردی-معنایی» و «محیطی-زیبایی شناختی»

سطح معناداری	درجه آزادی	آزمون فریدمن	رتبه	میانگین رتبه	متغیرهای مورد بررسی	
					محیطی	عامل «محیطی-زیبایی شناختی» ، «عملکردی-معنایی»
۰/۰۰۱	۴	۲۸/۳۳	۱	۴/۳۱	محیطی	عامل «محیطی-زیبایی شناختی» ، «عملکردی-معنایی»
			۲	۲/۶۹	عملکردی	
			۳	۲/۳۱	زیبایی شناختی	
			۴	۱/۰۶	معنایی	

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

در پاسخ به فرضیه نخست- با در نظر گرفتن عواملی چون پویایی، سرزندگی، انعطاف‌پذیری، فعالیت جمعی، احساس تعلق، باعث ارتقا عامل عملکردی-معنایی بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین می‌شود. برای بررسی فرضیه مذکور از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. به طوری که میانگین مقیاس کلی تعاملات اجتماعی (۲۲/۹۵) میانگین عامل عملکردی (۲۱/۲۵) و میانگین عامل معنایی (۱۴/۲۵)؛ به دست آمده است. هم چنین براساس آزمون (همبستگی پیرسون) برای مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «عملکردی-معنایی» را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج به دست آمده؛ بین مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «عملکردی-معنایی» به میزان ۰/۴۲۲ برای عامل عملکردی و برای عامل معنایی به میزان ۰/۸۳۲ همبستگی مثبت وجود داشته است. بنابراین عامل «عملکردی-معنایی» بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین؛ تأثیر مثبتی داشته و این تأثیر به لحاظ آماری، معنادار است. از طرفی آزمون (همبستگی پیرسون) برای عامل عملکردی سطح معنادار (۰/۲۹۷) و برای عامل معنایی (۰/۰۱۰) گزارش شده است. در پاسخ به فرضیه دوم- با در نظر گرفتن عواملی چون دسترسی، خوانایی، جذابیت، وحدت، کیفیت فضایی باعث افزایش عامل محیطی-

زیبایی شناختی بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه نشین می‌شود. برای بررسی فرضیه مذکور از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. به طوری که میانگین مقیاس کلی تعاملات اجتماعی (۲۲/۹۵) و میانگین عامل محیطی (۲۸/۸۸) و میانگین عامل زیبایی شناختی (۲۰/۲۵)، به دست آمده است. هم چنین براساس آزمون (همبستگی پیرسون) برای مقیاس کلی «تعاملات اجتماعی» و عامل «محیطی-زیبایی شناختی» را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج به دست آمده؛ بین مقیاس کلی تعاملات اجتماعی و عامل محیطی به میزان ۰/۹۷۱ برای عامل محیطی و به میزان ۰/۶۴۴ برای عامل زیبایی شناختی همبستگی مثبت وجود داشته است. بنابراین عامل «محیطی-زیبایی شناختی» بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه نشین؛ تأثیر مثبتی داشته و این تأثیر به لحاظ آماری، معنادار است. از طرفی آزمون (همبستگی پیرسون) سطح معنادار برای عامل محیطی (۰/۰۰۱) و برای عامل زیبایی شناختی (۰/۰۴۵)، گزارش شده است.

در پاسخ به فرضیه سوم - عوامل عملکردی-معنایی و محیطی-زیبایی شناختی برای افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین، دارای رتبه و جایگاه می‌باشند. بنا براین برای بررسی فرضیه مذکور، بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون رتبه‌بندی فریدمن عامل «محیطی» در رتبه اول؛ عامل «عملکردی» در رتبه دوم؛ عامل «زیبایی شناختی» در رتبه سوم؛ عامل «معنایی»، در رتبه چهارم قرار دارد.

در پژوهش حاضر، از تحلیل و بررسی ادبیات گذشته، چنین حاصل شد که عامل عملکردی-معنایی و همچنین عامل محیطی-زیبایی شناختی می‌تواند بر افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه نشین؛ تأثیر مثبتی داشته و این تأثیر به لحاظ آماری، معنادار باشد. از طرفی عوامل عملکردی-معنایی و محیطی-زیبایی شناختی برای افزایش تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین نیز دارای رتبه و جایگاه می‌باشند. بنابراین بر اساس این درجه‌بندی می‌توان گفت که عامل محیطی می‌تواند از عوامل مهم در جهت ارتقای تعاملات اجتماعی در محیط‌های فرهنگی مناطق حاشیه‌نشین باشد.

References

1. Abdipour Basti, M. (2017). Designing an Architectural School in Rasht with a Focus on Social Interactions. Master's Thesis, Islamic Azad University, Zibakenar. [In Persian]
2. Ahmadi, S. Sh., & Najj P. Z. (2019). Examination of Effective Components in Enhancing Presence and Social Interactions in Educational Spaces. In Proceedings of the 5th International Conference on Innovation and Research in Engineering Sciences. Georgia. [In Persian]
3. Azarmi, M., Azar, A., & Abdollahzadeh T. (2019). Investigating the Role of Planning and Environmental Design in the Level of Urban Security in Marginalized Areas of Tabriz City. Journal of Geography and Environmental Studies, 32(8), 54-41. [In Persian]
4. Azizi Ghorakhani, M. (2017). Investigating the Relationship between Marginalization and the Reproduction of Poverty Culture (Case Study: Shahid Motahari Neighborhood, Parsabad Moghan County). Master's Thesis, Al-Zahra University. [In Persian]
5. Bahmanyar, A., & Cheshmehghassabani, M. (2017). Investigating the Effective Physical Factors on Promoting Social Interactions in Cultural Complexes. International Journal of Architecture and Urban Development, 3(7), 47-54.
6. Bakhshodeh, S., & Partovi, B. (2011). The Role of Environmental Design in the Security of Marginalized Areas. Police Knowledge Journal, 1(1), 90-109. [In Persian]
7. Carmona, M. (2006). The Dimensions of Urban Design. Oxford: Architectural Press.
8. Dr. Iman, M. T., Moradi, G., & Jalalian, V. (2010). Investigating the Relationship between Youth Social Responsibility and Social Security (Case Study: Mashhad City). Journal of Social Security Studies, 1-22. [In Persian]
9. Ebrahimiyan, A. (2015). Designing the Revitalization of the Cultural Complex of the Spirit of Life with a Focus on Improving Social Interactions (Northern Area of Bagh-e Hafeziyeh, Municipality of District 4, Shiraz). Master's Thesis, Marvdasht. [In Persian]
10. Etesami, H. (2011). Urban Scene Analysis in Marginalized Areas: A Case Study of Doulatabad, Kermanshah. Master's Thesis, Shahid Chamran University, Ahvaz. [In Persian]
11. Farkisch, H. (2020). Assessment of Social Interaction in Sense of Place: Rethinking the Design of Neighborhood Center in Urban Space, Case study: Boshrooyeh City. Creative City Design, 3(1), 110-121.
12. Gehl, J. (1987). Life between Buildings. New York: Van Nostrand Reinhold.

13. Ghaffari, F., & Ghaffari, N. (2010). Life on the edge of town (Check marginalization and marginalized in Iran). In Third National Conference on Retrofitting and Urban Management, Tehran.
14. Ghasemi Ardhaei, A., & Nobakht R. (2015). Marginalization and the Sense of Security: A Study of Marginalized Youth in Tabriz. *Population Journal*, 91(22), 37-56. [In Persian]
15. Gholamian Moghadam, I., & Saeidi Mofrad, S. (2020). Explanation of Environmental Indicators Affecting Citizens' Stress in Urban Spaces (Case Study: Sirdah Green Neighborhood, Sabzevar). *Journal of Geography and Urban Space Development*, 1(7), 79-98. [In Persian]
16. Hosseini Taghavi, S. H. (2016). Analysis of Urban Quality of Life in Marginal Areas (Case Study: Hesar Hamedan Area). Master's Thesis, Islamic Azad University, Tehran Central Branch. [In Persian]
17. Hosseini, S. A. M. (2018). Designing the Cultural Center for the Youth of Shiraz with an Emphasis on Improving Social Interactions. Master's Thesis, Arm Higher Education Institute, Shiraz. [In Persian]
18. Karimi Azeri, A. R., Delkhosh Haghighi Sosari, Z., & Amirnezhad Mozhdhehi. (2018). Reviewing the Role of Spatial Factors in Promoting Social Interactions with the Purpose of Designing a Cinematic-Cultural Complex. *Civil Engineering Journal*, 4(4), 857-871.
19. Karimzadeh, H., Khaleghi, A., & Valaei, M. (2019). Social Pathology of Urban Marginalization in Tabriz Metropolis with an Empowerment Approach. *Journal of Suburban Spaces Development*, 2(1), 34-15. [In Persian]
20. Meshkini, A., Salehi, R., & Rabiei Far, V. (2016). Empowerment and Organization of Informal Settlements in Shahr-e Kord. *Human Geography Research*, 2(47), 193-208. [In Persian]
21. Mitchell, D. (2003). *The Right to the City: Social Justice and the Fight for Public Space*. Guilford Press, New York.
22. Moitra, M. K. (1991). Environmental Improvement of Slums: The Calcutta Experience. *Building and Environment*, 26(3), 253-257.
23. Mozaffar, F., Hosseini, B., & Abdmojiri, A. (2012). Culture in Architectural Research. *Housing and Rural Environment*, 29-38. [In Persian]
24. Pauline van den Berg, F., Sharmeen, F., & Weijs-Perrée, M. (2017).
25. Sadri, A., Bankian Tabrizi, A., & Rafaei Afshar Ghazlbash, S. R. (2018). The Impact of Pedestrian Path on Increasing Social Interactions in Urban Spaces in Bojnourd (Case Study: Taleghani Street, from Shahid Square to Telecommunications). *Journal of Applied Research in Geographic Sciences*, 19(54), 81-102. [In Persian]
26. Shahini, A. (2013). Designing a Cultural Complex with a Focus on Social Interactions in the Old Texture of Gorgan. Master's Thesis, Islamic Azad University, Tehran Central Branch. [In Persian]
27. Shahourdi Khani, M. A. (2018). Contemporary Museum Garden with Emphasis on Increasing Social Interactions. Master's Thesis, Omid Shargh Higher Education Institute, Bojnourd. [In Persian]
28. Yousefi Pirstasti, M., Seddigh, M., & Parvizi, R. (2016). Identifying environmental-cultural elements effective on the development of social interactions (case study: Rasht). *Science Arena Publications Specialty Journal of Architecture and Construction*, 2(4), 1-9.
29. Zadvali, S. (2013). Evaluation of Cellular Displacement of Social Physical Indicators in Marginal Areas (Case Study: North Marginal Areas of Tabriz). Master's Thesis, Zanjan. [In Persian]

